
Beslag op gemeenschapsgoederen wegens delictuele of quasi-delictuele eigen schuld. Het uitgebreide verhaalsrecht van artikel 1412, lid 2 B.W.

Cassatie, 6 november 1995

A.R. C.94.297. N-Gemeentekredieten t/ Parren-Derde Kamer Ned.
(Zie oplopend nummer 1997-665)

Alain VERBEKE

*Hoogleraar
Instituut voor Notarieel Recht K.U. Leuven
U.I. Antwerpen*

---

1. Verhaalsrecht voor eigen schulden

1. In een huwelijksvermogensstelsel van gemeenschap van goederen kan een eigen schuld in principe slechts worden verhaald op het eigen vermogen van de schuldenaar en op diens inkomsten, ook al behoren deze tot het gemeenschappelijk vermogen (artikel 1409 B.W.). De bestemming van het eigen vermogen als onderpand voor een eigen schuld is een evidente toepassing van art. 7 Hyp.W.¹

Het betrekken van de (gemeenschappelijke) inkomsten van de betrokken schuldenaar in dit onderpand is eigenlijk ook niet meer dan een noodzakelijke maatregel om de werking van art. 7 Hyp.W. niet te ontcrachten. Het onttrekken van de inkomsten van de schuldenaar aan diens schuldeiser door het eenvoudige feit van het huwelijk, zou immers het huwelijk omvormen tot het middel bij uitsteking om zich onvermogen te maken.² Dit belet uiteraard niet dat het verhaal door een schuldeiser van een eigen schuld op de inkomsten van zijn schuldenaar, in de interne verhouding tussen de echtgenoten, bij de vereffening, zal aanleiding geven tot een vergoeding ten gunste van het gemeenschappelijk vermogen, vermits met

gemeenschapsgelden (de inkomsten) een eigen schuld werd betaald.

Voor het overige kan de schuldeiser van een eigen schuld het gemeenschappelijk vermogen in beginsel niet raken,³ ondanks het feit dat zijn schuldenaar een aandeel heeft in dit vermogen. Om zijn rechten hierop te kunnen uitoefenen dient hij te wachten tot het gemeenschappelijk vermogen is ontbonden. De verdeling kan hij niet vorderen, om de eenvoudige reden dat hier geen onverdeeldheid, maar een huwelijksvermogensrechtelijk gemeenschappelijk vermogen voorligt, dat slechts kan worden ontbonden, vereffend en verdeeld in de door de wet bepaalde gevallen.⁴

2. Uitzonderlijk zal het verhaalsrecht van de schuldeiser van een eigen schuld toch ruimer zijn dan het eigen vermogen en de inkomsten van zijn schuldenaar en zal hij toch (bovenop de inkomsten) een gedeelte van het gemeenschappelijk vermogen tot zijn onderpand kunnen rekenen.

Men kan twee gevallen onderscheiden, met name:

— de *algemene uitbreiding* van verhaalsrecht in de mate dat het gemeenschappelijk vermogen wordt

---

¹ VERBEKE, A., "Beslagrecht en huwelijksvermogensrecht", in *Zekerheden en executierecht. Actuele problemen*, Leuven, 19 november 1993, p. 12, nr. 18.

² Cf. Antwerpen, 9 juni 1986, *R.W.*, 1986-87, 1231.

³ Cass., 17 mei 1991, *R.W.*, 1991-92, p. 307, *T. Not.*, 1992, 178.

⁴ Slechts de in art. 1427 B.W. vermelde oorzaken zijn rechtsgeldige gronden tot ontbinding van het gemeenschappelijk vermogen.

verrijkt of voordeel heeft getrokken uit bepaalde feiten of handelingen (artikelen 1410-1412, lid 1 B.W.);⁵

— de *bijzondere uitbreiding* van verhaalsrecht wegens delictuele of quasi-delictuele schuld (artikel 1412, lid 2 B.W.).

2. Verhaalsrecht voor delictuele of quasi-delictuele eigen schuld

3. Het onderpand van een eigen schuld ten gevolge van een strafrechtelijke veroordeling uitgesproken tegen één der echtgenoten of een onrechtmatige daad gesteld door één der echtgenoten, kan derhalve op een dubbele wijze worden uitgebreid, met name zowel volgens de algemene uitzondering van artikel 1412, lid 1 B.W. als volgens de specifiek voor dergelijke schulden voorziene bijzondere uitzondering van artikel 1412, lid 2 B.W.

4. De beslagleggende schuldeiser kan zijn verhaal baseren op de algemene uitbreiding van artikel 1412, lid 1 B.W. zodat hij zich op het gemeenschappelijk vermogen kan verhalen in de mate dat dit vermogen voordeel heeft gehaald uit de strafrechtelijke veroordeling of onrechtmatige daad. De bewijslast van enig voordeel ten gunste van het gemeenschappelijk vermogen rust op de schuldeiser. Hij dient het bewijs te leveren van het voordeel, doch niet van de insolventie van de schuldenaar.⁶

Net omgekeerd is het wanneer hij zijn verhaal baseert op de bijzondere uitbreiding van artikel 1412, lid 2 B.W. (zie nr. 9). Deze bepaling stelt dat indien het eigen vermogen van de echtgenoot-schuldenaar ontoereikend is, de schuld kan worden verhaald op het gemeenschappelijk vermogen ten belope van de helft van de netto-baten. Hier is dus geen bewijs van voordeel voor het gemeenschappelijk vermogen vereist:⁷ de eigen delictuele of quasi-delictuele schuld kan leiden tot een bijzondere uitbreiding van het onderpand van de schuldeiser, ook wanneer de voorwaarden voor toepassing van de algemene

uitbreiding niet voorhanden zijn en het gemeenschappelijk vermogen geen voordeel heeft gehaald uit het misdrijf of de onrechtmatige daad.

5. Met deze bijzondere uitbreiding wenst de wetgever de schuldeiser, met name het slachtoffer van het misdrijf of de onrechtmatige daad, een bijkomende bescherming te verlenen zonder de onschuldige echtgenoot al te zeer te raken.⁸ De bepaling vormt een billijk compromis tussen diverse belangen:

— *belang van de schuldeiser/slachtoffer* dat deze buiten de algemene uitbreiding op grond van voordeel voor het gemeenschappelijk vermogen toch het aandeel van zijn debiteur in dat gemeenschappelijk vermogen kan vatten zonder de ontbinding van dit vermogen te moeten afwachten;

— *belang van de echtgenoot van de debiteur* dat deze verhaalsuitbreiding slechts geldt indien werkelijk nodig (vereiste van insolventie; zie nrs. 9-11) alsook dat deze niet tot gevolg heeft dat aan zijn aandeel in het gemeenschappelijk vermogen kan worden geraakt (vereiste van plafond: *de helft* van de netto-baten; zie nrs. 12 e.v.);

— *belang van de schuldeisers van het gemeenschappelijk vermogen* dat zij voorgaan (vereiste van plafond: *de helft van de netto-baten*; zie nrs. 12 e.v.).

Deze bijzondere verhaalsuitbreiding geldt voor elke delictuele of quasi-delictuele vordering. Zo zal niet alleen het beklagenswaardige slachtoffer van misdrijf of onrechtmatige daad zich hierop kunnen beroepen, doch ook de overheid die overgaat tot gedwongen uitvoering van een onbetaalde geldboete.⁹

6. Het is van belang om bij verhaal wegens delictuele of quasi-delictuele schuld beide uitzonderingsregimes goed van elkaar te onderscheiden. De toepassing van de algemene uitbreiding van artikel 1412, lid 1 en van de bijzondere uitbreiding van het tweede lid van dezelfde bepaling moet onafhankelijk van elkaar worden beschouwd (zie nr. 11). Dit wordt bevestigd door het Hof van Cassatie dat, in het hierna gepubliceerde arrest van 6 november 1995, het hof van beroep terecht wijst omdat het de voorwaarden

⁵ Zie daarover VERBEKE, m.m.v. DU MONGH, *Huwelijk en beslag*, Gent, Mys & Breesch, 1997.

⁶ PONCELET, "Les dettes délictuelles et quasi-délictuelles des époux dans le nouveau régime instauré par la loi du 14 juillet 1976", *R.G.A.R.*, 1978, 994/5 *in fine*.

⁷ Cass., 6 november 1995, *A.C.*, 1995, 966, *Bull.*, 1995, 997, *R.W.*, 1996-97, 234, ook hierna in dit tijdschrift gepubliceerd; Luik, 22 maart 1991, *J.L.M.B.*, 1992, 627; zie ook DE PAGE, "Chronique de jurisprudence (1988-1992). Les régimes matrimoniaux", *J.T.*, 1994, p. 57, nr. 47.

⁸ RAUCENT, "Le régime légal. Passif commun et passif propre", *T.P.R.*, 1978, p. 393, nr. 19.

⁹ CASMAN, *Huwelijksvermogensstelsels*, Antwerpen, Kluwer, losbl., III.7, p. 7 *in fine*.

van het eerste en het tweede lid van artikel 1412 B.W. door mekaar haalt.

7. Een vrouw wordt veroordeeld door de correctionele rechtbank onder meer voor vervalsing van de handtekening van haar echtgenoot en voor misbruik van vertrouwen ten opzichte van een bank. Ingevolge de uit deze veroordeling ontstane schuld legt de bank derdenbeslag op gemeenschappelijke gelden van de echtgenoten.

In hoger beroep tegen dit beslag oordeelt het hof van beroep terecht dat de betrokken schuld "ontstaan is uit een strafrechtelijke veroordeling en/of onrechtmatige daad en dus volgens de limitatieve opsomming van artikel 1407,4° van het Burgerlijk Wetboek een eigen schuld is". Aangezien het arrest "desaangaande (niet) wordt bekritiseerd", wordt deze conclusie door het Hof van Cassatie bevestigd.¹⁰

8. Met betrekking tot de verhaalbaarheid van deze eigen schuld stelt het hof van beroep echter:

a) "dat in bepaalde gevallen weliswaar, behoudens verhaal op de inkomsten, de schuldeiser uit hoofde van een eigen schuld ook en tegelijkertijd, dus in principe zonder verplichting om eerst op de eigen goederen van de schuldenaar te vervolgen, verhaal kan hebben op andere gemeenschappelijke goederen in de mate waarin het gemeenschappelijk vermogen voordeel heeft genoten";

b) "dat echter in het huidige specifiek geval de eigen schuld, ontstaan uit de strafrechtelijke veroordeling en/of onrechtmatige daad, dient verhaald te worden eerst op de eigen goederen en ze slechts, indien deze eigen goederen ontoereikend zijn, kan verhaald worden op het gemeenschappelijk vermogen ten belope van de helft van de netto-baten ervan (artikel 1412 Burgerlijk Wetboek)";

c) "dat de schuldeiser in dat geval dus zelfs verplicht is de opstelling van een inventaris te vorderen om de juiste samenstelling van eigen en gemeenschappelijk vermogen te bepalen, gezien niet de ontbinding met vereffening-verdeling van de gemeenschap kan gevorderd worden";

d) "dat dit alles echter slechts geldt indien bewijs is geleverd dat het gemeenschappelijk vermogen baat heeft genoten en in hoeverre uit de strafbare of onrechtmatige daad; dat de bewijslast van het voordeel door de gemeenschap eventueel genoten berust op de schuldeiser; (...) dat op geen enkele wijze ten deze

het bewijs is geleverd dat het gemeenschappelijk vermogen nut trok uit de eigen schuld".

Aldus besluit het hof van beroep dat het beslag op gemeenschapsgelden ter uitwinning van de aan de vrouw eigen schuld dient te worden opgeheven.

9. Het is duidelijk dat het hof van beroep de algemene en de bijzondere uitbreiding inzake uitbreiding van verhaalsrecht wegens eigen schuld verwart. Toepassing van de bijzondere uitbreiding naar het gemeenschappelijk vermogen op grond van artikel 1412, lid 2 B.W. vereist de vervulling van de volgende voorwaarden:

- delictuele of quasi-delictuele eigen schuld
= *vereiste van soort schuld*;
- eigen vermogen van de debiteur is ontoereikend
= *vereiste van insolvabiliteit*;
- verhaal beperkt tot de helft van de netto-baten van het gemeenschappelijk vermogen
= *vereiste van plafond*.

Voornoemd citaat uit het arrest van het hof van beroep maakt duidelijk dat het hof in de overweging sub d hieraan een voorwaarde toevoegt, met name verrijking, die niet in de wet is opgenomen. Terecht wordt het arrest op dit punt door het Hof van Cassatie verbroken: "Overwegende dat het arrest, door aldus voor de toepassing van artikel 1412, tweede lid van het Burgerlijk Wetboek, te eisen dat bewezen wordt dat het gemeenschappelijk vermogen uit de strafbare daad voordeel heeft genoten, aan die wetsbepaling een vereiste toevoegt die er niet in voorkomt".

De vereiste van voordeel voor het gemeenschappelijk vermogen speelt enkel bij de algemene uitbreiding van het verhaalsrecht van het eerste lid van artikel 1412, doch niet bij het bijzondere geval van het tweede lid (zie nr. 4). Omgekeerd geldt de vereiste van insolvabiliteit enkel bij het tweede lid, doch niet bij het eerste lid (vergelijk de overwegingen van het hof van beroep sub a).

Wel geldt in beide gevallen een vereiste van plafond. Bij de algemene uitbreiding volgt dit uit de vereiste van voordeel voor het gemeenschappelijk vermogen. Bij de bijzondere uitbreiding van het tweede lid is door de wetgever uitdrukkelijk in een plafond voorzien, met name de helft van de netto-baten van het gemeenschappelijk vermogen.¹¹

Hierna wordt onderzocht hoe deze bijzondere uitbreiding van het verhaalsrecht van artikel 1412, lid 2 B.W. op concrete wijze kan worden toegepast.

¹⁰ Cass. 6 november 1995, *geciteerd*.

¹¹ Over de verhouding tussen deze plafonds, zie nader sub nr. 11.

3. Praktische toepassing van het uitgebreide verhaalsrecht van artikel 1412, lid 2 B.W.

a) Vereiste van insolabiliteit

10. De uitbreiding van het verhaalsrecht tot het gemeenschappelijk vermogen op grond van het tweede lid van artikel 1412 B.W. is slechts een subsidiaire mogelijkheid waarop enkel een beroep kan worden gedaan indien de voorwaarde is vervuld dat het eigen vermogen van de schuldenaar ontoereikend is om de schuld geheel te voldoen. De debiteur dient dus insolabel te zijn vooraleer deze bijzondere uitbreiding van het verhaalsrecht kan gelden. Het is aan de schuldeiser om aan te tonen dat de eigen goederen van de schuldenaar ontoereikend zijn.

De schuldeiser moet derhalve in concreto een soort van inventaris opstellen van het eigen vermogen van zijn schuldenaar. Het gaat hier natuurlijk niet om een notariële boedelbeschrijving vermits deze enkel kan worden opgesteld ten aanzien van een gemeenschap, nalatenschap of onverdeeldheid (artikel 1175 Ger.W.).¹²

Gelet op de problemen die een schuldeiser vaak heeft om beslagbaar vermogen van zijn schuldenaar te vinden, zal men deze bewijslast van de schuldeiser toch wel zeer redelijk moeten interpreteren.¹³ Het bewijs van insolabiliteit is m.i. op afdoende wijze geleverd indien de schuldeiser, na raadpleging van de normaal beschikbare informatiekanalen, geen of onvoldoende eigen vermogen van de schuldenaar heeft kunnen vinden. Het is dan desgevallend aan de echtgenoot van de schuldenaar om het verhaal van de schuldeiser op het gemeenschappelijk vermogen op grond van het tweede lid te verhinderen door eigen goederen van de schuldenaar aan te wijzen.¹⁴ Het beslag blijft gehandhaafd indien de echtgenoot niet erin slaagt eigen voor beslag vatbare goederen van de echtgenoot-schuldenaar aan te wijzen.

11. M.i. dient de schuldeiser niet aan te tonen dat hij

ook eerst nog de uitwinning van het gemeenschappelijk vermogen op grond van het eerste lid van artikel 1412 B.W. heeft benaastigd. Beide bepalingen van uitbreiding van verhaalsrecht moeten, zoals gezegd, onafhankelijk van elkaar en zelfstandig worden beschouwd en stellen andere voorwaarden.¹⁵

Zo is het goed mogelijk dat de schuldeiser het bewijs van enig voordeel voor het gemeenschappelijk vermogen niet kan leveren, zodat hij zich eenvoudig niet kan beroepen op het eerste lid. Doch ook al zou hij dat bewijs kunnen leveren en dus verhaal kunnen uitoefenen op het gemeenschappelijk vermogen ten belope van dit voordeel, dan nog heeft de schuldeiser de keuze tussen beide gronden van verhaalsuitbreiding en kan hij, voor zover de voorwaarden zijn vervuld, zich beroepen op de bijzondere uitbreiding van het tweede lid zonder zich eerst op het eerste lid te beroepen.

Er kan daarenboven geen twijfel over bestaan dat de schuldeiser die zich reeds op het eerste lid heeft beroepen, zich daarna ook nog, steeds op voorwaarde dat de voorwaarden vervuld zijn, ten belope van het nog niet voldane saldo van zijn vordering, kan beroepen op de bijzondere uitbreiding van het tweede lid.

Hierbij rijst evenwel de vraag of op de plafondvereiste van het tweede lid (netto helft) het plafond van het eerste lid (voordeel voor de gemeenschap) moet worden geïmputeerd. Gelet op de autonome toepassing van beide bepalingen en gelet ook op de verschillende onderliggende grondslag voor de verhaalsuitbreiding, meen ik dat dit niet het geval is. Stel bv. een delictuele vordering van 1000 en een netto gemeenschappelijk vermogen van 1000. De schuldeiser kan bewijzen dat het gemeenschappelijk vermogen ten belope van 600 voordeel heeft getrokken uit de strafrechtelijke veroordeling en hij wint het gemeenschappelijk vermogen uit ten bedrage van 600 op basis van artikel 1412, lid 1 B.W. De vraag rijst dan of nog wel een verhaal mogelijk is op grond van het tweede lid. Immers, wanneer men zich stelt op het ogenblik van het beslag op grond van het

¹² Zie echter PONCELET, o.c., *R.G.A.R.*, 1978, 9949/5, die stelt dat een boedelbeschrijving van het eigen vermogen nuttig is teneinde vast te stellen dat het eigen vermogen van de schuldenaar daadwerkelijk ontoereikend is.

¹³ Zie daarover VERBEKE, "Informatie over andermans vermogen. Belangenafweging tussen het recht op privacy van de schuldenaar en het recht op informatie van de schuldeiser", *R.W.*, 1993-1994, 1129-1155 en ook VERBEKE, "Rechtsmiddelen van schuldeisers", in *Schuldeisers en ondernemingen in moeilijkheden*, Kaltmhout, Biblo, 1994, 16-26.

¹⁴ *Gedr. St.*, Senaat, 1975-76, Verslag nr. 683-2 door de heer Hambye, p. 42; zie ook Gent, 4 februari 1992, *T. Not.*, 1992, 378.

¹⁵ In die zin ook BAETEMAN, CASMAN en GERLO, "Overzicht van rechtspraak. Huwelijksvermogensrecht (1989-1995)", *T.P.R.*, 1996, p. 295, nr. 186 in fine.

eerste lid dan zou het plafond van de helft van de netto-baten al uitgeput zijn. Dit is evenwel niet correct. Voor de bepaling van het plafond van het tweede lid dient men zich te stellen op het latere ogenblik van het beslag op grond van het tweede lid (zie verder nr. 17). Zoals gezegd moeten het eerste en het tweede lid autonoom worden toegepast. Bovendien is het normaal dat de verhaalsuitbreiding van het eerste lid hierbij niet betrokken wordt. Immers, het gemeenschappelijk vermogen is op basis van het eerste lid enkel aangesproken ten bedrage van het genoten voordeel. Het verhaal krachtens het tweede lid is op totaal andere gronden gebaseerd, met name een billijke bescherming van het slachtoffer van het misdrijf of de onrechtmatige daad.

b) Vereiste van plafond

12. De uitbreiding van het verhaal op het gemeenschappelijk vermogen wordt beperkt tot de helft van de netto-baten van het gemeenschappelijk vermogen. Teneinde de precieze omvang van dit uitzonderlijke verhaalsrecht te kunnen bepalen, dient de schuldeiser een zicht te hebben op de samenstelling van het gemeenschappelijk vermogen, alsook op de schulden ten laste van het gemeenschappelijk vermogen, vermits het verhaal beperkt wordt tot de helft van de netto-baten van het gemeenschappelijk vermogen.

13. Hiertoe zal de schuldeiser de opstelling van een boedelbeschrijving moeten vorderen (artikel 1177 Ger.W.).¹⁶ Een notariële boedelbeschrijving is hier natuurlijk wel mogelijk (cf. nr. 10), daar het over een gemeenschappelijk vermogen gaat. Een uitvoerend beslag kan geen voortgang vinden totdat werd overgegaan tot het opmaken van deze boedelbeschrijving. Dit kan ook door de beslagrechter worden bevolen.¹⁷

Indien de betrokken schuldeiser van oordeel zou zijn dat de echtgenoten kort vóór de opstelling van de boedelbeschrijving op bedrieglijke wijze, en met het oog op de benadeling van zijn rechten, goederen

van het gemeenschappelijk vermogen zouden hebben weggemaakt, dan zou hij daarvan de niet-tegenwerpelijke kunnen vorderen op grond van de pauliaanse vordering (art. 1167 B.W.).

14. Het criterium van de netto-baten moet worden toegepast op de totaliteit van het gemeenschappelijk vermogen. Dit betekent dat derhalve een algemene boedelbeschrijving van het volledige gemeenschappelijk vermogen moet worden opgesteld. Ten onrechte oordeelde het hof van beroep te Gent bij een uitvoerend beslag gelegd door de persoonlijke schuldeiser van een echtgenoot ingevolge de strafrechtelijke veroordeling van deze echtgenoot, dat geen algemene boedelbeschrijving vereist was, omdat het verhaal van de schuldeiser niet leidt tot een vervroegde vereffening van het huwelijks-goederenstelsel.¹⁸

Dit laatste is correct (zie nr. 15),¹⁹ doch doet niet ter zake. De boedelbeschrijving van het gehele vermogen is noodzakelijk om het maximale plafond van het verhaal van de persoonlijke schuldeiser te kunnen bepalen. Het feit dat de notariële boedelbeschrijving zeer vaak voorafgaat aan een vereffening, belet niet dat een algemene boedelbeschrijving kan worden verleden zonder dat die door een vereffening van het beschreven vermogen moet worden gevolgd. Het is deze laatste situatie die voorligt in het kader van het verhaalsrecht op basis van artikel 1412, lid 2 B.W.

15. De beperking van het verhaal tot de netto-baten van het gemeenschappelijk vermogen betekent dat de gemeenschappelijke schuldeisers voorrang hebben boven de privé-schuldeiser van een echtgenoot die zich beroept op artikel 1412, lid 2 B.W.²⁰ Van het actief van het gemeenschappelijk vermogen zal het bestaande passief ten laste van het gemeenschappelijk vermogen moeten worden afgetrokken.²¹

Eventuele bij de ontbinding van het stelsel door het gemeenschappelijk vermogen verschuldigde vergoedingen ten gunste van de echtgenoot van de

¹⁶ RAUCENT, o.c., T.P.R., 1978, p. 393, nr. 20. Vergelijk de sub nr. 8 geciteerde overweging c van het hof van beroep.

¹⁷ DIRIX, "Executierechten en huwelijksvermogensrecht", in *De wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels*, Antwerpen, Maklu, 1997, p. 227, nr. 313.

¹⁸ Gent, 4 februari 1992, T. Not., 1992, 378.

¹⁹ Vergelijk de sub nr. 8 geciteerde overweging c.

²⁰ DONNAY, "Régimes matrimoniaux. Régime légal. Dettes des époux", *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1978, nr. 22202, p. 19, nr. 12 in fine. Voor een voorbeeld, zie PONCELET, o.c., R.G.A.R., 1978, 9949/5.

²¹ Zowel de volkomen gemeenschappelijke schulden (art. 1414, lid 1 B.W.), als de onvolkomen gemeenschappelijke schulden (art. 1414, lid 2 B.W.).

schuldenaar, kunnen niet in mindering worden gebracht op de activa.²² Aldus behoren ook goederen die in het gemeenschappelijk vermogen zijn opgenomen en bij de ontbinding aanleiding geven tot betaling van een vergoeding ten laste van het gemeenschappelijk vermogen, tot de netto-baten.²³

De reden waarom intern tussen de echtgenoten niet kan worden overgegaan tot een verrekening van vergoedingen is precies gelegen in het feit dat de uitoefening van dit uitzonderlijke verhaalsrecht de ontbinding en de daaruit volgende vereffening-verdeling van het gemeenschappelijk vermogen niet met zich meebrengt. De vergoedingsregeling tussen echtgenoten is immers gereserveerd tot op het ogenblik van de ontbinding van het gemeenschappelijk vermogen en de daadwerkelijke vereffening en verdeling van dit vermogen.

In de voorliggende situatie wordt enkel afgerekend ten aanzien van de schuldeisers. Na voldoening van hun rechten op de goederen van het gemeenschappelijk vermogen, zal het gemeenschappelijk vermogen uiteraard qua omvang beperkter zijn dan het voordien was. Maar dit gemeenschappelijk vermogen blijft onverminderd bestaan als niet-ontbonden vermogen, waarop alle regelen van bestuur blijven gelden en waarop beide echtgenoten rechten kunnen blijven uitoefenen. In voorkomend geval zal op het ogenblik van de vereffening een vergoeding aan het gemeenschappelijk vermogen moeten worden betaald door het eigen vermogen van de echtgenoot-schuldenaar.²⁴ Op die wijze zal dan, althans in waarde, het oorspronkelijke gemeenschappelijk vermogen worden weder samengesteld. Vermits de te betalen vergoeding conform art. 1435 B.W. zal beperkt blijven tot het nominale bedrag, zal voor het gemeenschappelijk vermogen toch steeds het nadelige gevolg van de muntontwaarding blijven bestaan.²⁵

Vandaar dat de uitoefening van dit bijzondere verhaalsrecht in de praktijk aanleiding zal geven tot het vorderen van de gerechtelijke scheiding van goederen, die de ontbinding en vereffening-verdeling van het bestaande stelsel met zich meebrengt, en aldus leidt tot de onmiddellijke vergoeding door het betrokken eigen vermogen aan het gemeenschappelijk vermogen omwille van de uitoefening van dit bijzonder verhaalsrecht.²⁶

16. Na de aftrek van het gemeenschappelijk passief heeft men de netto-baten van het gemeenschappelijk vermogen. Verhaal ex artikel 1412, lid 2 B.W. kan dan worden uitgeoefend op het gemeenschappelijk vermogen ten belope van een bedrag gelijk aan de helft van deze netto-baten. Indien tegelijk verschillende delictuele schuldvorderingen worden uitgevoerd, zal tussen deze vorderingen een proportionele verdeling ten aanzien van de helft van de netto-baten van het gemeenschappelijk vermogen gelden.²⁷

17. De vraag rijst op welk tijdstip men zich dient te stellen voor de bepaling van de omvang van de netto-baten en het plafond van verhaalsrecht. M.i. dient men de situatie te bekijken vanuit het standpunt van een welbepaalde schuldeiser die beslag legt op gemeenschapsgoederen ingevolge een vordering overeenkomstig artikel 1412, lid 2 B.W. (cf. nr. 11). De boedelbeschrijving van het gemeenschappelijk vermogen moet op dat ogenblik worden opgesteld en het plafond moet ook dan worden bepaald.

18. Tussen het tijdstip van het beslag en de effectieve realisatie van het beslag kan geruime tijd verlopen, bv. omdat het beslag geen voortgang kan vinden zolang het plafond niet is bepaald (zie nr. 13). Tevens zal het tijdstip van realisatie verschillen bij beslag

²² PONCELET, o.c., *R.G.A.R.*, 1978, 9949/6.

²³ CASMAN, "Schulden en huwelijksvermogensrecht", *T.P.R.*, 1985, p. 319, noot 122.

²⁴ GERLO, *Handboek Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 1996, derde druk, p. 147, nr. 282 *in fine*.

²⁵ Zonder dan nog de mogelijke insolventie van de vergoedingsplichtige echtgenoot op het ogenblik van de ontbinding in rekening te brengen.

²⁶ RAUCENT, o.c., *T.P.R.*, 1978, p. 394, nr. 21. Voor een toepassing van bovenvermelde principes op de oprichtings- en bestuurdersaansprakelijkheid, zie BOUCKAERT, "Huwelijksvermogensrecht en vennootschapsrecht", in *Personen en familierecht. Gezin en recht in een postmoderne samenleving*, Gent, Mys & Breesch, 1994, p. 322-328, nrs. 19-20 en 28; BOUCKAERT, "Oprichtersaansprakelijkheid en huwelijksvermogensrecht", in *Liber Discipulorum en Amicorum Egied Spanoghe, "Exequatur van vriendschap"*, Antwerpen, Kluwer, 1981, p. 4, nr. 4; DU MONGH, "Oprichting van een vennootschap tijdens het huwelijk", *T.P.R.*, 1997, 119-124.

²⁷ PONCELET, o.c., *R.G.A.R.*, 1978, 9949/6.

op diverse goederen. Over een tijdspanne van bijvoorbeeld een jaar kan de samenstelling van het gemeenschappelijk vermogen danig wijzigen. Het actief groeit aan door nieuwe inkomsten, door interesten en door meerwaarde. Ook het passief kan stijgen. Dit probleem moet m.i. als volgt worden opgelost.

Enerzijds is het plafond dat verkregen werd via de boedelbeschrijving, opgesteld ten tijde van het leggen van het eerste beslag, een minimum dat aan de persoonlijke schuldeiser toekomt. Ook al zou uit de nieuwe samenstelling van het gemeenschappelijk vermogen op het ogenblik van de realisatie van het beslag, of van een later beslag, blijken dat het daarop berekende plafond lager is dan het eerste plafond of eventueel bij een tweede beslag zelfs minder dan hetgeen de persoonlijke schuldeiser reeds verkreeg uit een eerste beslag, dan nog moet het eerste plafond worden gehandhaafd en zal de schuldeiser niet minder ontvangen dan deze grens. Dit lijkt mij logisch. De schuldeiser heeft op een bepaald ogenblik zijn rechten laten gelden zodat hem toekomt hetgeen toen bij toepassing van artikel 1412, lid 2

B.W. als zijn onderpand werd aangeduid.

Anderzijds vereist de logica van artikel 1412, lid 2 B.W. dat de persoonlijke schuldeiser die nog niet in zijn rechten is voldaan, steeds ten belope van de helft van de netto-baten van het gemeenschappelijk vermogen verhaal heeft op dit vermogen. Aldus zal wanneer bij een nieuwe samenstelling van het gemeenschappelijk vermogen, op een later tijdstip, bijvoorbeeld bij de realisatie van het beslag of bij een later gelegd beslag, het plafond hoger blijkt te zijn dan het eerst vastgestelde, m.i. dit nieuwe plafond moeten worden gehanteerd. Uiteraard zal in geval van een tweede beslag op dit nieuwe plafond hetgeen reeds uit een eerder beslag (ingevolge beroep op het tweede lid) was ontvangen moeten worden geïmputeerd.²⁸

De vaststelling van de nieuwe samenstelling van het gemeenschappelijk vermogen op een later tijdstip dan de eerste boedelbeschrijving kan praktisch worden opgelost door te werken met de in de notariële praktijk bekende techniek van de boedelbeschrijving bij vergelijking.²⁹

Arrest van het Hof van Cassatie van 6 november 1995

(...)

HET HOF,

Gehoord het verslag van raadsheer Wauters en op de conclusie van advocaat-generaal De Raeve;

Gelet op het bestreden arrest, op 15 maart 1993 door het Hof van Beroep te Antwerpen gewezen;

Gelet op de beschikking van de Eerste Voorzitter van 11 oktober 1995 waarbij de zaak naar de derde kamer wordt verwezen;

Over het middel, gesteld als volgt: schending van de artikelen 97 van de Grondwet zoals voor de coördinatie op 17 februari 1994, voor zoveel als nodig ook 149 van de Grondwet zoals gecoördineerd, 1315, 1409, 1410, 1411, 1412 Burgerlijk Wetboek, 870, 1042 Gerechtelijk Wetboek, het algemeen beginsel van het gezag van gewijsde in strafzaken en artikel 4 van de Wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering;

doordat het bestreden arrest het hoger beroep van verweerders gegrond verklaart, eisers veroordeelt tot opheffing van het door haar op 22 april 1992 gelegde beslag op de gelden voortkomende uit de verkoop van de woning van verweerders en zich bevindend in handen van notaris Homans te Peer, en deze beslissing laat steunen op o.m. volgende overwegingen: "Overwegende dat de titel krachtens dewelke het beslag onder derden werd gelegd het vonnis is van de correctionele rechtbank van Hasselt de dato 27 februari 1992 lastens eerste (verweerster) alleen, waarbij deze werd veroordeeld onder andere voor vervalsing van de handtekening van tweede (verweerder) en misbruik van vertrouwen ten opzichte van (eiseres); dat het beslag gericht is op de gelden behorend tot de huwelijksgemeenschap die zich bevinden in handen van Notaris Homans te Peer uit hoofde van de verkoping van de woning van (verweerders) en voornamelijk deze die zullen

²⁸ Zoals gezegd is m.i. geen imputatie vereist voor hetgeen wordt bekomen ingevolge beslag op grond van het eerste lid (zie nr. 11).

²⁹ *Répertoire Notarial*, t. XIII, livre I, Titre II, *Inventaire*, p. 65, nr. 71 en model nr. 50 op p. 96.